Województwo Wielkopolskie

nazwa województwa	wielkopolskie
stolica	Poznań
powierzchnia	**29826,51 km2**
mniejszości narodowe	Niemcy, Rosjanie, Białorusini, Ukraińcy, Żydzi
gwara/język	Gwara poznańska, dialekt wielkopolski z poddialektami: centralny, kaliski, południowy, zachodni, krajeński, północno-wschodni oraz poddialekt pogranicza kujawskiego (powiat koniński).

Województwo zostało utworzone 1 stycznia 1999 roku w środkowo-zachodniej Polsce, na Pojezierzu Wielkopolskim i Nizinie Południowowielkopolskiej, w dorzeczu środkowej Warty z województw poprzedniego podziału administracyjnego: poznańskiego, konińskiego, leszczyńskiego, pilskiego, kaliskiego, zielonogórskiego, gorzowskiego i bydgoskiego. Województwo wielkopolskie zajmuje drugie miejsce w kraju pod względem powierzchni i trzecie pod względem liczby ludności.

Ciekawostki

- **Wielkopolskie wydmy** - aby zobaczyć wydmy niekoniecznie trzeba jechać nad morze. W pasie między Wronkami a Międzychodem znajduje się pas wydm śródlądowych osiągających ok. 40m wysokości względnej.
- **W poznańskiej katedrze** spoczywają ciała pierwszych władców Polski - Mieszka I i Bolesława Chrobrego

- **Znane i lubiane cukierki krówki** zwane również ciągutkami narodziły się w Poznaniu. Tutaj w 1921 r. ruszyła pierwsza fabryka tych cukierków, które błyskawicznie podbiły rynek nie tylko krajowy, ale również znalazły uznanie za granicą.
- **Najstarszą ceglaną budowlą w Polsce** jest kościół pw. św. Jana Jerozolimskiego na Komandorii w Poznaniu.
- **W miejscowości Cieśle w 1992 r. odnaleziono najstarszą łódź** (tzw. dłubanka korytowata) z ok. 1700 r. p.n.e. Wykonana z dębiny o dł. 3,55 m , szer. 0,84 m i wys. 0,47 m. Obecnie znajduje się w zbiorach Muzeum Archeolgicznego w Poznaniu.
- **Największy na świecie wiklinowy kosz wpisany do księgi rekordów Guinessa** wypleciono w 2000 r. w Nowym Tomyślu. Ma on 17,3m długości i 9,5m szerokości i waży 12t. Został wypleciony w ciągu 3 dni przez 50 plecionkarzy.
- **Największa w Europie kolonia nietoperzy** (ok. 20 tys. sztuk) znajduje się w rezerwacie "Nietoperek" utworzonym w podziemiach Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego.
- **Najgrubszy w Wielkopolsce kasztanowiec** o obwodzie pnia 520cm rośnie na dziedzińcu przy kościele klasztornym w Lubiniu.
- **Najstarszy zachowany w Polsce wiatrak** z 1585 r. pochodzący z Gryżyny znajduje się w tzw. Małym Skansenie nad jeziorem Lednica.
- **Kościelna rekordzistka** - Kiedy wybudowano bazylikę Matki Boskiej Licheńskiej, w jednym miejscu zgromadzono kilka ogólnopolskich rekordów. Jest to największy w Polsce kościół, największa kopuła, najwyższa wieża i największy dzwon.

Strój ludowy wielkopolski

Losy historyczne tych ziem sprawiły, że strój ludowy, zwłaszcza kobiecy, zachował się tylko pomiędzy Babimostem i Międzyrzeczem, a szczególnie w okolicach Dąbrówki Wielkopolskiej był noszony powszechnie. Strój kobiecy stanowi pomost kulturowy pomiędzy Wielkopolską a Brandenburgią i Pomorzem Zachodnim.

strój kobiecy: składa się z nakrycia głowy - charakterystyczny tiulowy czepiec z gęsto ułożoną "riuszką" wokół twarzy, z tyłu przyczepiony "ogonek", czyli rodzaj misternie ułożonej koronki, kokarda pod szyją z haftowanej wstążki, koronkowa kryza, kabat inaczej rodzaj stanika i spódnica z tego samego materiału oraz zapaska, czyli fartuch w kontrastowym, jasnym kolorze, przyozdobiony odpowiednimi naszyciami, wykończony u dołu białą koronką. Jest to strój kobiety-mężatki.

strój męski: biała koszula, czerwona kamizelka, jasno-granatowa sukmana, metalowe, ozdobne guziki. Spodnie wpuszczane do wysokich butów, na głowie czapka z daszkiem, przyozdobiona czerwoną wstążeczką.

Znani Wielkopolanie

- **Zdzisław Antczak** – polski piłkarz ręczny. Dwukrotny olimpijczyk. Brązowy medalista igrzysk olimpijskich w Montrealu. Sześciokrotny mistrz Polski w drużynie Śląska Wrocław. 130-krotny reprezentant Polski

- **Edward Bernard Raczyński,** najstarszy i najdłużej żyjący (101 lat) prezydent Rzeczypospolitej na Obczyźnie, był ostatnim męskim potomkiem Raczyńskich z linii wielkopolskiej. Po śmierci został pochowany w krypcie rodowej w Rogalinie w 1993 roku.

- **Wisława Szymborska -** laureatka literackiej Nagrody Nobla w 1996 r. urodziła się w Bninie niedaleko Kórnika. Jej ojciec Wincenty był zarządcą zakopiańskich dóbr hrabiego Władysława Zamoyskiego.

- **Roman Wilhelmi -** aktor teatralny i filmowy urodził się 6 czerwca 1936 roku w Poznaniu. Zagrał w ponad 40 filmach i serialach, m.in. „Karierze Nikodema Dyzmy" Jana Rybkowskiego. Serial telewizyjny „Czterej pancerni i pies", w którym grał rolę porucznika Olgierda Jarosza - dowódcy czołgu „Rudy",

- **Stefan Stuligrosz** -wybitny dyrygent, pedagog, chórmistrz i kompozytor, a przede wszystkim twórca Poznańskich Słowików

Legendy i podania

- **Atanazyn - Legenda o zaczarowanej karocy -** W wiosce Atanazyn pod Szamocinem znajduje się okazały głaz o niezwykłym kształcie. Jak głosi legenda jest to zaklęta w głaz diabelska karoca mistrza Twardowskiego.
- **Budziejewko - Legenda o głazie św. Wojciecha -** Zanim św. Wojciech wyruszył nawracać pogańskich Prusów, głosił Słowo Boże na wielkopolskiej ziemi. Dotarł również w okolice Wągrowca, gdzie na wzgórzu stawał na ogromnym głazie, jak na kazalnicy i stąd przemawiał do okolicznych mieszkańców. Słowa jego miały taką moc, że kruszyły serca nawet najbardziej zatwardziałych grzeszników, a kiedy święty odjechał dostrzeżono w kamieniu, dwa zagłębienia w kształcie ludzkich stóp. Po męczeńskiej śmierci misjonarza spod kamienia wytrysnęło źródełko z cudowną wodą - kto przemył nią oczy – odzyskiwał wzrok.
- **Gniezno - Legenda o założeniu Gniezna -** W pradawnych czasach trzej bracia Lech, Czech i Rus rozstali się i każdy z nich ruszył w swoją stronę. Lech ze swoją drużyną przedzierał się przez nieprzebyte knieje, aż dotarł do polany w lesie nad jeziorem. Na środku polany rósł stary dąb. Kiedy rozbito tam obozowisko i rozpalono ogniska, dał się słyszeć łopot skrzydeł i w górę wzbił się wielki srebrnopióry orzeł. Wobec tak oczywistego znaku Lech postanowił właśnie tu założyć swój gród. Rozkazał wyciąć rosnące w okolicy drzewa i zbudować z nich książęcy pałac, chaty dla drużynników i wał obronny, który chroniłby mieszkańców grodu. Osadę nazwano Gniezdno, a białego orła Lech obrał jako swoje książęce godło.

Kuchnia regionalna

- **Rogale świętomarcińskie -** eksportowym towarem w kategorii poznańskie słodkości są rogale świętomarcińskie. Lokalna tradycja nakazuje, by w dniu 11 listopada każdy urodzony i zamieszkały w Poznaniu skosztował tego specjału.
- **Szare kluchy -** to ulubione danie rdzennych Poznaniaków i Wielkopolan. Jak na poznańskie pyry przystało są to kluski z ziemniaków . Podajemy je ze skwarkami z boczku lub wędzonki z ugotowaną kiszoną kapustą.

- **Szagówki -** to wielkopolska wersja kopytek. Nazwa wiąże się ze sposobem krojenia klusek ukośnie czyli szagą. Podajemy je z mięsami duszonymi i zagęszczonym sosem.
- **Ślepe ryby -** to prosta zupa ziemniaczana, która z założenia miała „gościć" na stołach mniej zamożnej części poznańskiego społeczeństwa. Stąd różne jej wariacje w składnikach mięsa, a w ostateczności jego braku.
- **Pyry z gzikiem** - to na pewno najbardziej znana z poznańskich potraw. Prosta i smaczna, podawana głównie na piątkowe bezmięsne obiady. Pierwotnie przeznaczona dla biedniejszej części wielkopolskiego społeczeństwa. Dzisiaj rarytas kulinarny i sposób na zachowanie rodzimej tradycji.
- **Parzybroda (fuzlapy)** - podobnie jak „ślepe ryby" to szybkie i sycące danie jednogarnkowe. Parzybrodę podajemy z chlebem. Często w piątki podawano ją w wariancie postnym bez mięsa.

Poznań

Poznań – miasto na prawach powiatu w zachodniej Polsce, położone na Pojezierzu Wielkopolskim, nad Wartą, u ujścia Cybiny. Historyczna stolica Wielkopolski, od 1999 r. siedziba władz województwa wielkopolskiego i powiatu poznańskiego. Piąte miasto w Polsce pod względem liczby ludności i siódme pod względem powierzchni. Poznań był jednym z ośrodków stołecznych i religijnych państwa Piastów w X i XI wieku, w przeszłości pełnił funkcję siedziby władców Polski. W poznańskiej katedrze pochowani są pierwsi władcy Polski – Mieszko I oraz Bolesław I Chrobry. Stolica Wielkopolski była jednym z miast królewskich Korony Królestwa Polskiego. W 2008 r. zespół najstarszych dzielnic miasta uznano za pomnik historii. Patronami miasta Poznania są: św. Piotr i św. Paweł, a święto miasta jest obchodzone 29 czerwca. Miasto posiada kilka większych jezior oraz kilkadziesiąt mniejszych zbiorników wodnych, zarówno pochodzenia naturalnego, jak i utworzonych sztucznie na terenach rekreacyjnych. Naturalne jeziora polodowcowe to Jezioro Kierskie i Strzeszyńskie

Atrakcje turystyczne Poznania

Renesansowy Ratusz na Starym Rynku w Poznaniu wybudowano na początku XIV w. Budynek był wielokrotnie rozbudowywany i niszczony, z pierwotnej zabudowy zachowały się jedynie piwnice. W czasie II wojny światowej poważnie ucierpiała wieża oraz wnętrza ratusza. Renowację przeprowadzono w ciągu paru lat po wojnie i przewrócono renesansowy charakter elewacji. **Na wieży ratuszowej po dziś dzień odgrywany jest hejnał Poznania, a w samo południe wychodzą ze środkowej wieżyczki dwa koziołki i przez minutę trykają się rogami.**

Fasada ratusza posiada charakterystyczną, trójkondygnacyjną loggię bogato zdobioną; pomiędzy łukami arkad parteru umieszczone są parami kobiece alegorie cnót. Wnętrza ratusza to m.in. izby w stylu renesansowym na parterze, piwnice powstałe na przełomie XIII i XIV w., Sala Wielka, Sala Królewska z oryginalnym renesansowym kominkiem, Sala Sądowa, reprezentacyjne pomieszczenia na piętrze. Obecnie w ratuszu znajduje się siedziba Muzeum Historii Miasta Poznania.

Ostrów Tumski **to najstarsza część miasta, położona między ramionami Warty i Cybiny.**
To jedyna, pozostała w Poznaniu wyspa na Warcie, gdzie w średniowieczu zbudowano gród obronny. To właśnie tutaj zaczęła się historia Poznania i Polski. Z tym miejscem wiąże się też legenda o założeniu grodu nad Wartą. Tutaj też powstało pierwsze biskupstwo w Polsce. Wyspę otaczają dwa ramiona rzeki: Warta i Cybina; jest oazą spokoju w centrum głośnego Poznania oraz siedzibą licznych zabytków. Najważniejszym z nich jest **gotycka Bazylika Archikatedralna świętych Apostołów Piotra i Pawła** (data poświęcenia 968 r.), będąca miejscem pochówku pierwszych władców Polski i prawdopodobnym miejscem chrztu Mieszka I.
Jest to najstarszy zabytek w Poznaniu.

Na wyspie warto zobaczyć też: Pałac Arcybiskupi z XIV-XV w. Jako siedziba arcybiskupa pałac jest jednym z ważniejszych miejsc na Ostrowie Tumskim. Pierwsza wzmianka o pałacu pochodzi z XV wieku. Siedziba biskupów, a od 1821 roku arcybiskupów i jednocześnie prymasów polskich, wielokrotnie zmieniała na przestrzeni wieków swój wygląd. Obecny zawdzięcza prze budowie w XIX stuleciu. Wejście do pałacu zdobią figury św. św. Piotra i Pawła – patronów katedry i Poznania.

Innym zabytkiem Ostrowa Tumskiego jest gotycki Kościół Najświętszej Marii Panny z XV w. Pierwotnie kościół był kaplicą zamkową księżnej Dobrawy (X w.), teraz jest kościołem pomocniczym katedry. Kościół Najświętszej Marii Panny, któremu obecny gotycki kształt nadano w pierwszej połowie XV wieku, jest najlepiej zachowaną gotycką budowlą w Poznaniu. Przy południowo-wschodnim jego narożniku leży tzw. piekielny kamień. Legenda głosi, że rysy na tym kamieniu powstały od ostrzenia mieczy – dzięki temu miały zyskiwać nadprzyrodzoną moc.

Domki budnicze na Starym Rynku w Poznaniu to grupa trzy- lub czterokondygnacyjnych wąskich kamieniczek i jeden z niewielu przykładów szeregowej zabudowy targowej. Kamieniczki zbudowano w I połowie XVI w. i były własnością biedniejszych kupców. Charakterystyczne dla budowli są wczesnorenesansowe podcienia, w których kwitł handel, głównie rybny.
W jednej z kamienic mieściła się siedziba Bractwa Budników, o czym świadczy herb ze śledziem i trzema palmami. Podczas II wojny światowej domki zostały całkowicie zniszczone. Po 1945 r. zrekonstruowano podcienia opierając się na oryginalnych, renesansowych detalach. Po dziś dzień podcienia są miejscem handlu.

Rezerwat Przyrody „Meteoryt Morasko”

W północnej części Poznania rozciąga się niezwykle tajemniczy Rezerwat Przyrody „Meteoryt Morasko” Rezerwat położony jest wokół Góry Moraskiej – najwyższego wzniesienia w Poznaniu. Liczy on blisko 55 ha powierzchni, porośnięty jest lasem gradowo – dębowym, a w jego niższych partiach występuje kilka unikalnych gatunków roślin, takich jak lilia złoto głów, kopytnik pospolity czy też rogatek krótkoszyjkowy. Na południowym stoku Góry Moraskiej znajduje się 7 kraterów, z których największy ma średnicę blisko 60 m i jest głęboki na prawie 11 m. W okolicy kraterów od początku XX w. regularnie znajdywane są meteoryty. Niezwykle ciekawy meteoryt odkopany został w 1956 r. i ważył 78 kg. Niedawno, bo w 2006 r. znaleziony został natomiast ogromny meteoryt ważący bagatela 164 kg.

Atrakcje turystyczne Województwa Wielkopolskiego

Wielkopolski Park Narodowy, utworzony w 1957 roku, położony 15 km na południe od Poznania. Przez tereny Parku który przebiega trasa turystyczna o nazwie Trasa Kórnicka oraz rowerowy Pierścień Poznański. Do największych atrakcji Parku należą niewątpliwie objęte ścisłą ochroną jeziora: Jezioro Góreckie wraz z pobliskim rezerwatem Grabina oraz polodowcowe Jezioro Kociołek. Ponadto na terenie Parku znajduje się Muzeum Przyrodnicze w Jeziorach, w tym samym budynku mieści się siedziba dyrekcji Wielkopolskiego Parku Narodowego.

Ostrów Wielkopolski - Park olbrzymich owadów -

Park powstał w ramach ekologicznej ścieżki edukacyjnej nad ostrowskim zalewem Piaski – Szczygliczka. Zwiedzający mają okazję zobaczyć gigantyczne: ważkę, mrówkę, pająki, chrabąszcze, czy modliszkę. W sumie można zobaczyć 21 figur kilkumetrowej wielkości owadów. Stanęły one na terenie dawnego skansenu pszczelarskiego. Każda opatrzona jest tablicą informacyjną. W parku można oglądać również zabytkowe ule.

Dęby rogalińskie Wzdłuż Warty na odcinku od Świątnik do Rogalinka rośnie duże skupisko dębów szypułkowych będących pozostałością po lasach grądowych porastających w przeszłości dolinę Warty. Obecnie rośnie tutaj ok. 1400 dębów, stanowiąc tym samym największe w Europie skupisko drzew tego gatunku, z czego ponad 60% zostało objętych ochroną jako pomniki przyrody. Najsłynniejsze z nich to owiane legendą trzy dęby rosnące w parku pałacowym w Rogalinie, noszące imiona legendarnych władców państw słowiańskich – Lech, Czech i Rus o obwodach pnia wynoszących 670-930 cm, oraz rosnący na skraju doliny dąb Edward o obwodzie 620 cm.

Szlak Piastowski - prowadzi z Poznania do Gniezna, Lednogóry, Biskupina, Wenecji, Żnina przez Mogilno i Strzelno do Kruszwicy. **To właśnie w tym regionie możemy poznać historię państwa polskiego.** Szlak Piastowski nie skupia się na warowniach i ruinach zamków, lecz na innych zabytkowych obiektach z czasów piastowskich. Przebiega on przez terytorium dwóch województw - województwa wielkopolskiego i województwa kujawsko-pomorskiego. **Obowiązkowym punktem wycieczki Szlakiem Piastowskim jest nasz pierwsza stolica Gniezno, gdzie zobaczyć można słynną Katedrę Gnieźnieńską oraz Muzeum Początków Państwa Polskiego.** Ponadto warto odwiedzić Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy oraz Biskupin (rezerwat archeologiczny na zachodnim brzegu Jeziora Biskupińskiego).

Archikatedra Gnieźnieńska

jest najważniejszą i największą świątynią w mieście, jest to zarazem jeden z najstarszych budynków sakralnych na ziemiach polskich. Została wybudowana w stylu gotyckim, pod koniec XIV stulecia **Tutaj odbył się słynny zjazd gnieźnieński w 1000 roku.** Katedra jest bardzo ciekawa od wewnątrz ze względu na bogate zdobienia ale największą uwagę przykuwa relikwiarz św. Wojciecha pokryty srebrem. Posiada charakterystyczne strzeliste wierze oraz wysokie okna, które doskonale komponują się z najważniejszym elementem katedry, Drzwiami Gnieźnieńskimi, przedstawiającymi wizerunki świętych, w tym również św. Wojciecha, którego relikwie wciąż znajdują się w jednym z pomieszczeń świątyni. Osoby chcące podziwiać Gniezno z innej perspektywy, mogą wejść na gotycką dzwonnicę, z okna której ukaże im się widok na całe miasto.

Ostrów Lednicki - Muzeum pierwszych Piastów na Lednicy

Położone jest na wyspie zwanej Ostrowem Lednickim.Zachowały się tutaj pozostałości grodu oraz najstarsze, pochodzące z z połowy X wieku, i zarazem najlepiej zachowane pozostałości kamiennych budowli w Polsce: pałacu, kaplicy i kościoła, otoczonych wałem obronnym. Są to ruiny grodu biskupiego wzniesionego w czasach księcia Mieszka I. Prawdopodobnie to tutaj w 1000 roku Bolesław Chrobry podejmował na wyspie cesarza Ottona III, który na znak uznania Bolesława za suwerennego władcę włożył na jego głowę swój cesarski diadem.

Zamek w Kórniku

Zamek w Korniku, wybudowany w XV wieku, od samego początku stanowił siedzibę uważanych rodów wywodzących się z Wielkopolski, obecnie umożliwiając dostęp do zbiorów Kórnickiej Biblioteki PAN oraz do ważnych eksponatów muzealnych, jak chociażby meble, monety oraz wyroby rzemiosła artystycznego wywodzące się z różnych epok, znalezione nie tylko na terenie Wielkopolski, ale i całego kraju. Zamek znajduje się 20 km od Poznania, w otoczeniu drzew oraz jeziora Kórnickiego, które doskonale widać z tarasu od strony zachodniej budowli.

Bazylika Matki Boskiej Bolesnej Królowej Polski to największy kościół znajdujący się na terenie Polski, a konkretnie Sanktuarium Maryjnego usytuowanego **w miejscowości Licheń Stary**. Bazylika ta zbudowana została ku pamięci objawień Maryjnych. Powstała w latach 1994-2004. Ciekawostką jest to, iż w chwili obecnej jest to największa świątynia w naszym kraju i ósma co do wielkości w Europie, oraz dwunasta na świecie. Na placu przez świątynią może zmieścić się nawet 250 000 osób.Do wnętrza bazyliki prowadzą 33 schody symbolizujące lata życia Jezusa Chrystusa. W Sanktuarium są także największe w kraju organy. Mają one 157 głosów i ok. 20 tys. piszczałek. Instrument, pod względem wielkości jest trzeci w Europie i trzynasty na świecie.

Opracowanie: Maciej D. ; opiekun SKE : Iwona W.

W opracowaniu wykorzystano informacje zawarte na m.in. na stronach:

http://www.travelin.pl/
http://www.zamiasto.com.pl/
http://regionwielkopolska.pl/
http://poznan.lovetotravel.pl/
http://www.intour.pl/